

УДК 378.147:371.38

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Берегова О.А.

КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЗОР

У статті розкривається сутність поняття інновація; основні освітні інновації, педагогічні інновації, їх технологія та класифікації. В роботі узагальнено нормативно-правові документи розвитку інноваційної діяльності освіти. Досліджено інноваційну діяльність педагога, яка розкриває основні методологічні вимоги відповідно до педагогічної технології. Виявлені складові управлінської підтримки педагогічної технології, яка підвищує якість підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів.

Ключові слова: інновація, інновація освіти, освітні інновації, педагогічні інновації, педагогічні технології, інноваційна діяльність.

Розвиток сучасної освіти та науки набирає оберти, що іноді ми не встигаємо за таким стрімким явищем. В Україні в останні 10-ліття освітній процес зазнає визначних реформ. Сучасний ритм життя зумовлює освітян докорінно переосмислити сучасні вимоги, вдосконалити моделі освіти, впровадити новітні технології у навчальний процес для становлення фонових знань учня, які спрямовані на створення конкурентоспроможної та компетентної особистості.

Постановка проблеми. Основні ключові складові нового етапу розвитку освіти є безперервність, фундаментальність, універсальність, динамічний саморозвиток, самонавчання та самоменеджмент, як характерні риси інноваційності).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «інноваційність» неодноразово ставало предметом досліджень різних сфер наук на матеріалі різних мов: проблеми педагогічної іннова-

тики (І. Бега [1], Л.І. Даниленко [2], І.М. Дичківська [3], О.М. Пехота [14], А.В. Хуторський [16], Н.Р. Юсуфбекова [17]); проблема розвитку інноваційного потенціалу вчителя (М.В. Кларін [10], В.Я. Ляудіс [13], С.Д. Поляков [15], Н.Р. Юсуфбекова [17]); система управління інноваційними процесами та їх оцінка (В.А. Кан-Калік [8], В.П. Кваша [9], В.М. Лазарев [12], В.Я. Ляудіс [13]).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість досліджень у цьому напрямі, й нині відсутній унікальний інструментарій як до визначення поняття «освітня інновація», так і до класифікації інновацій. Відсутність системних та комплексних підходів до вирішення цих питань не дозволяє конкретизувати пріоритетні напрями інноваційного розвитку освітньої сфери; розробити єдину базу освітніх інновацій; підвищити ефективність управління інноваціями в освітній сфері; запро-

вадити більш раціональні форми фінансування інноваційних проектів у галузі освіти; здійснювати організацію правового захисту освітніх інновацій як інтелектуальної власності, тощо.

Мета статті полягає у виявленні загальних характеристик інноваційних педагогічних технологій та їх імплементації в освітній процес. Отже, в першу чергу, необхідно визначитися з дефініцією самого поняття «освітня інновація». Попри велику кількість дослідження, трактування цього поняття в сучасній науці, що може бути використано в практичній інноваційній діяльності суб'єктів освітньої сфери, недостатньо розроблено.

Виклад основного матеріалу. За визначення Т.О. Дмитренко інновації – це різновид новацій, що дозволяють вирішувати як проблеми сьогодення, так і запобігати виникненню подібних проблем у майбутньому [4]. Л.І. Даниленко стверджує, що освітні інновації – це нововведення в освітньому процесі (мета, зміст, принципи, структура, форми, методи, засоби, технології навчання, виховання та управління), ядром якого є нова освітня ідея, шляхом реалізації – експериментальна діяльність, носієм – творча особистість [2].

Беручи до уваги вище зазначене можемо припустити, що інновація освіти – цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог. На сучасному етапі запорукою успіху майбутніх фахівців оптимізація та урізноманітнення процесу вивчення мови. Головна мета такого навчання – це поліпшення якості навчання шляхом активізації навчальної діяльності, стимулювання активної самостійної роботи, а також створення умов для здорової конкуренції.

Освітні інновації поділяються на: психолого-педагогічні (нововведення в навчальний, виховний та управлінський процеси); науково-виробничі (комп'ютерні та мультимедійні технології, сучасне матеріально-технічне обладнання); соціально-економічні (юридичні, правові, економічні нововведення); класифікація педагогічних інновацій за мірою новизни та потенціалом (абсолютна новизна (радикальні та базові інновації); відносна новизна (модифікаційні та комбіновані інновації) [7].

Для переходу України на інноваційний шлях розвитку необхідне відповідне законодавче та нормативно-правове забезпечення. Розробка та впровадження цього забезпечення особливо актуальні для розвитку освіти. Вихідні правові передумови державної інноваційної політики закладено в Конституції України. Стаття 54, яка гарантує громадянам свободу наукової і технічної, а також інших видів творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав.

Крім Конституції України, норми щодо інноваційної діяльності містяться в багатьох актах різних галузей законодавства. До них належать акти, які визначають засади державної політики у сфері інноваційної діяльності. Законодавче забезпечення цієї сфери діяльності в Україні започатковано Законом України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» [5]. Слід додати прийнятту Верховною Радою України «Концепцію науково-технічного та інноваційного розвитку України» [11].

Засадничими правовими документами, що регулюють інноваційну діяльність освіти є: закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про інноваційну діяльність», «Про інтелектуальну власність», положення Міністерства освіти і науки України «Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» [6]. Сучасна освіта, під впливом науково-технічного прогресу та інформаційного буму, вже досить таки тривалий час перебуває у стані неперервного організаційного реформування та переосмислення установлених психолого-педагогічних цінностей.

Такі вчені як М. Басов, В. Бехтерев, С. Шацький вперше використали термін «педагогічна технологія»; «педагогічна техніка» (сукупність прийомів і засобів, спрямованих на чітку й ефективну організацію навчальних занять). В ході сучасної технологічної революції в освіті на початку ХХ ст. термін «педагогічна технологія» значно змінювався, що стало поштовхом полеміки про його сутність, структуру та розвиток. Система педагогічних технологій розвивалась та змінювалась стрімко. Масове використання бази педагогічних технологій у навчальному процесі породило створення і розвиток мережі комп'ютерних лабораторій і дисплейних класів.

Як зазначає І.М. Дичківська, історію становлення педагогічної технології відтворює така схема: задум впровадити інженерний підхід («інженерна педагогіка») – технічні засоби навчання – алгоритмізація навчання – програмоване навчання – технологічний підхід – педагогічна технологія (дидактичний аспект) – поведінкова технологія (аспекти виховання). Педагогічна технологія означає системну сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів, використовуваних для досягнення педагогічної мети. Інновації реалізуються через педагогічні технології. Інноваційні педагогічні технології можна класифікувати так: інтерактивне навчання, проектна технологія, інформаційно-ціннісна технологія формування культури читання, ейдетична технологія, технології розвитку критичного мислення учнів [3].

За формами, методами і технологіями навчання та виховання педагогічні інновації поділяються на: дистанційну форму навчання; інтерактивні методи навчання; діалогові, діагностичні методи навчання; альтернативні навчальні технології (розвивальна технологія; модульна технологія; диференційована технологія; ігрова; алгоритмізована; проектна; рейтингова; особистісно-зоорієнтована).

Класифікацій педагогічних технологій безліч, ми в роботі спираємось на більш повну класифікацію інноваційних педагогічних технологій: технологія «прямого викладання»; технологія кооперативного навчання; технологія особистісно-зоорієнтованого навчання; технологія інтенсивного навчання (укрупнення частин); технологія розвивального навчання; технологія інтерактивного навчання; технологія проектного навчання; технологія модульного навчання; технологія комбінованого уроку.

Під інноваційним потенціалом педагога ми розуміємо сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, що виражає

готовність удосконалювати педагогічну діяльність та наявність внутрішніх, що забезпечують цю готовність, засобів і методів. В інноваційний потенціал педагога також включається бажання і можливість розвивати свої інтереси та уявлення, шукати власні нетрадиційні рішення виникаючих проблем, сприймати і творчо втілювати вже існуючі нестандартні підходи в освіті.

Принципи інноваційної діяльності педагога: принцип інтеграції освіти (увага до кожної дитини як особистості, громадянина з високими інтелектуальними, моральними, фізичними якостями); принцип диференціації та індивідуалізації освіти (максимальний розвиток кожної дитини); принцип демократизації освіти (залучення громадськості до управління школою).

Основною складовою успішності інноваційної педагогічної технології є управлінська підтримка, а саме: забезпечення умов для професійного зростання вчителя, його особистісного розвитку; впровадження експериментальної діяльності, що забезпечить наступність, перспективність і оптимальність змісту і форм інноваційної діяльності вчителя; управління інноваційною діяльністю вчителів; формування наукового світогляду вчи-

телів; здійснення діагностики інноваційної діяльності вчителів.

Висновки і перспективи. Як було зазначено вище, пріоритетними складовими інноваційного навчання виділяємо: дружня атмосфера між учасниками спілкування; учні більш незалежні та впевнені в собі; учитель заохочує учнів, вони не бояться припускати помилок та долають страх перед мовним бар'єром; система відносин змінюється; слабкі учні можуть отримати допомогу від більш сильних; всі учні залучені до роботи; учні використовують фонові знання.

Інновації є об'єктивним і необхідним процесом еволюції освіти, це процес упровадження нововведення в педагогічну практику. Жодна інноваційна технологія не є універсальною. Запровадження будь-яких інновацій потребує змін – матеріально-технічних, програмних і методичних, психологічних. Впровадження інноваційних педагогічних технологій повинно бути результативним; спонукати вчителя до творчого пошуку; посилювати мотиваційну сферу педагога; бути результатом спільної взаємодії адміністрації, педколективу, батьків та соціальних партнерів.

Список літератури:

1. Бех І. Особистісно-зорієнтоване виховання: шляхи реалізації / І. Бех. – Рідна школа. – 1999. – № 12. – С. 7-11.
2. Даниленко Л.І. Теорія і практика інноваційної діяльності в загальній середній школі / Л.І. Даниленко // Управління освітою. 2001. – № 3. – С. 18-24.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К., 2004. – 352 с.
4. Дмитренко Т.О. Розвиток основ сучасної педагогіки: знаково-символічний аспект дослідження [Текст] / Т.О. Дмитренко, К.В. Ярьсько // Пробл. інж.-пед. освіти: зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Х., 2013. – Вип. 38-39. – С. 9-13.
5. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 12 грудня 1991 р. № 1977-ХІІ // ВВР. – 1992. – № 12.
6. Закон України «Про освіту» № 1060-ХІІ, із змінами від 11 червня 2008 р.
7. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: Колективна монографія / АПН України; Інститут засобів навчання. – К.: Атіка, 2005. – 252 с.
8. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество / В.А. Кан-Калик, Н.Д. Никандров. – М.: Педагогика, 1990. – 141 с.
9. Кваша В.П. Управление инновационными процессами в образовании: автореф. дис. Соискание научн. степ. Канд. пед. наук: 13.00.01 / В.П. Кваша. – Минск, 1994. – 22 с.
10. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике / М.В. Кларин. – М., 1998. – 175 с.
11. Концепція науково-технічного та інноваційного розвитку України // Голос України. -1999. – 3 серпня.
12. Лазарев В.С., Поташник М.М. Как разработать программу развития школы: Методическое пособие для руководителей общеобразовательных учреждений / В.С. Лазарев, М.М. Поташник. – М.: Новая школа, 1993. – 48 с.
13. Ляудис В.Я. Методика преподавания психологии: Учебное пособие. 3-е изд., испр. и доп. / В.Я. Ляудис. – М.: Изд-во УРАО, 2000. – 128 с.
14. Пехота О.М. Особистісно-орієнтована освіта і технології [Електронний ресурс] / О.М. Пехота. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukraci/pedagogika/2000/7-1-4.pdf>
15. Поляков С.Д. Педагогическая инноватика: от идеи до практики [Электронный ресурс] / С.Д. Поляков. – Режим доступа: <http://setilab.ru/modules/article/trackback.php/234> – Назва з екрана.
16. Хуторской А.В. Педагогическая инноватика: методология, теория, практика: Научное издание / А.В. Хуторской. – М.: Изд-во УНЦ ДО, 2005. – 222 с.
17. Юсуфбекова Н.Р. Тенденции и законы инновационных процессов в образовании // Новые исследования в педагогических науках. Вып. 2 / сост. И.К. Журавлев, В.С. Шубинский. – М.: Педагогика, 1991. – С. 6-9.

Береговая О.А.

КУ «Запорожский областной институт последипломного педагогического образования» ЗОС

ИННОВАЦИОННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ В УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Аннотация

В статье раскрывается сущность понятия инновации; основные образовательные инновации, педагогические инновации, их технология и классификации. В работе обобщенно нормативно-правовые документы развития инновационной деятельности в образовании. Исследовано инновационную деятельность педагога, которая раскрывает основные методологические требования в соответствии педагогической технологии. Выявлены составляющие управленческой поддержки педагогической технологии, которая повышает качество подготовки специалистов на уровне международных стандартов.

Ключевые слова: инновация, инновация образования, образовательные инновации, педагогические инновации, педагогические технологии, инновационная деятельность.

Beregova O.A.

MI «Zaporizhzhia Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education» ZRC

INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN TEACHING AND EDUCATIONAL PROCESS OF GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTION

Summary

The article dwells on researching of concept of innovation; analysed basic educational innovations, pedagogical innovations, their technologies and classifications. In the research it is generalized legal and regulatory document of development of innovative activity in education. It is investigated teacher's innovative art which exposes the basic methodological requirements due to pedagogical technology. It was found out the components of administrative support of pedagogical technology which promotes quality of preparation of specialists at the level of international standards.

Keywords: innovation, innovation of education, educational innovations, pedagogical innovations, pedagogical technologies, innovative activity.